

Sundbyberg 22 okt 2013

Dnr:

U2013/4124/GV

Vår referens:

Annika Jyrwall Åkerberg

Mottagare:

Utbildningsdepartementet
Regeringskansliet
Gymnasie- och
vuxenutbildningsenheten
103 33 Stockholm

Handikappförbundens Remissvar på betänkandet: Kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå - en översyn för ökad individanpassning och effektivitet SOU 2013:20

Handikappförbunden

Handikappförbunden är ett partipolitiskt och religiöst obundet samarbetsorgan för rikstäckande funktionshindersförbund. Vår vision är ett samhälle för alla, där alla människor är delaktiga på lika villkor, oavsett funktionsförmåga. Ett samhälle som tillvaratar människors olikheter och rättigheter, och därför är ett rikt samhälle.

Handikappförbunden representerar 38 medlemsförbund med sammanlagt cirka 400 000 enskilda medlemmar. Några av våra medlemsförbund skickar in egna remissvar. Handikappförbunden hänvisar till dessa remissvar vilka innehåller en mer djupgående analys av betänkandet i relation till respektive organisations medlemmar.

Sammanfattning

Handikappförbunden välkomnar utredningens ambition att öka individanpassningen och effektiviteten inom Komvux på grundläggande nivå. Handikappförbunden tillstyrker samtliga förslag men anser att några av dem behöver kompletteras. Utredningens förslag är inte tillräckliga för att studenter med funktionsnedsättning ska kunna studera på lika villkor som andra studenter. Handikappförbunden instämmer inte i utredningens Bedömning att det nuvarande regelverket i huvudsak är tillräckligt. Som utredaren själv konstaterar är bristande stöd en av de vanligaste orsakerna till att elever avbryter sina studier inom vuxenutbildningen. Utredningen konstaterar att det råder skilda meningar om vilken rätt till stöd elever inom vuxenutbildningen har. Det faktum att endast 40 procent av de tillfrågade kommunerna uppger att man erbjuder specialpedagogiskt stöd visar tydligt att regelverket är allt för vagt.

Handikappförbunden anser, med bestämdhet, att Skollagen måste ändras. Skollagen ska ge studenter som vill eller behöver komplettera sin grundskole- eller gymnasiebehörighet genom kommunal vuxenutbildning rätt till nödvändigt stöd för att kunna genomgå studierna.

Utredningens överväganden

3.2 Regelverket är i huvudsak tillräckligt

Handikappförbunden instämmer inte i utredarens bedömning att regelverken i huvudsak är tillräckliga. När det gäller elever med olika funktionsnedsättningar anser Handikappförbunden tvärt om att regelverket är ytterst bristfälligt.

Handikappförbunden och våra medlemsförbund har tagit emot flera samtal från enskilda elever som tvingats sluta sin vuxenutbildning på grund av att de inte fått adekvat stöd att fullgöra utbildningen. Detta är något som bekräftas av utredningen som själv konstaterar att brist på stöd är den vanligaste orsaken till att enskilda avslutar sina studier inom vuxenutbildningen (sid. 155).

För en döv person är tillgången till teckenspråkstolk en absolut förutsättning för att den döve ska kunna fullgöra sina studier. För studenter med läs och skrivsvårigheter eller som har en synnedsättning är tillgången till tillgänglig kurslitteratur en absolut förutsättning för att den enskilde ska kunna fullgöra sina studier. För personer med nedsatt rörelseförmåga, hörselnedsättning, allergi och astma är den fysiska tillgängligheten till lokalerna en absolut förutsättning för att studenten ska kunna fullgöra sina studier osv.

Av utredningen framgår att det råder skilda meningar om vilken rätt till stöd elever inom vuxenutbildningen har. De ytterst vaga formuleringarna i Förordningen (2011:1108) om vuxenutbildning är uppenbarligen inte tillräckliga.

Handikappförbunden känner inte till någon ny statistik om den fysiska tillgängligheten till lokaler för kommunal vuxenutbildning. Mot bakgrund av att grundskolor och gymnasieskolor fortfarande är otillgängliga¹ förväntas även tillgängligheten till kommunala vuxenutbildningar ännu inte vara fullt tillgängliga.

Handikappförbunden anser att:

- Kommunerna måste garantera att elever med funktionsnedsättning har samma möjlighet som andra att komplettera sin grund- eller gymnasiebehörighet.
- Skollagen måste ge studenter som vill eller behöver komplettera sin grundskole- eller gymnasiebehörighet genom kommunal vuxenutbildning rätt till nödvändigt stöd för att kunna genomgå studierna.

Handikappförbundens generella krav vad gäller tillgänglighet till utbildningar är att:

- Skyldigheten att göra skolor tillgängliga måste stärkas i lag. Detta krav inkluderar de kommunala vuxenutbildningarna.

4.1.1 Nationell statistik och uppföljning

Handikappförbunden anser att även följande områden relaterad till den kommunala vuxenutbildningen måste undersökas.

- Den fysiska tillgängligheten till de lokaler som vuxenutbildningarna hålls i. Detta inkluderar exempelvis nivåskillnader, hörselslingor, allergena faktorer i material och luft.
- Erfarenheter från komvux-studenter med olika funktionsnedsättningar.

Båda dessa aspekter är viktiga att få information om för att den kommunala vuxenutbildningens verksamheter ska kunna utvecklas och ge människor med olika funktionsnedsättningar lika möjlighet att studera i dessa utbildningsformer.

¹ Skolverket, Tillgänglighet till skolors lokaler och valfrihet för elever med funktionsnedsättning, 2008

4.1.2 Stödmaterial för en likvärdig bedömning och betygssättning

Handikappförbunden välkomnar ambitionen att säkerställa en likvärdig kunskapsmätning och betygssättning över hela landet.

- Handikappförbunden tillstyrker utredningens förslag att ge Skolverket i uppdrag att ta fram ett stödmaterial för bedömning och betygssättning inom Komvux på grundläggande nivå.

4.1.3 Tillsyn och granskning

Handikappförbunden tillstyrker utredningens förslag att ge:

- Skolinspektionen i uppdrag att genomföra systematisk tillsyn av vuxenutbildningen på både huvudmannanivå och enhetsnivå samt att Skolinspektionen även ska kunna ge råd och vägledning till enheterna i samband med denna granskning.

5.3.10 Elevers rätt till stöd

Handikappförbunden anser att det inte är tillräckligt att ge Skolverket ett uppdrag att i kommentar-material behandla frågan om stöd inom vuxenutbildningen för att klargöra elevernas rättigheter och kommunernas skyldigheter. Handikappförbunden anser att Skollagen måste ändras. I väntan på sådan lagändring anser dock Handikappförbunden att ett kommentarmaterial är bättre än ingenting.

Handikappförbunden tillstyrker därför utredningens förslag men vill framhålla att det faktum att Skollagen anger att rätt till särskilt stöd inte gäller för elever inom vuxenutbildningen kommer oavsett kommentar från Skolverket alltid riskera vara överordnad vid de enskilda kommunernas bedömning.

Tidig bedömning av elevers behov av stöd

Handikappförbunden tillstyrker utredningens förslag att kommunerna ska ha en skyldighet att erbjuda vägledning till elever inom Komvux och sörvux på grundläggande nivå och inom sfi

Handikappförbunden instämmer i utredningens slutsats att det krävs ett personligt vägledningssamtal inför studier på grundläggande nivå inom Komvux. Ett sådant samtal bör öka möjligheten till att studentens behov och förutsättningar uppmärksammas före kursstarten.

5.4.3 Studerande med funktionsnedsättning

Många elever med funktionsnedsättning lämnar grund- och gymnasieskolan med ofullständiga betyg. En del lämnar skolan p.g.a. att de inte fått tillräckligt stöd till följd av de behov som funktionsnedsättningen ger upphov till. Vuxenutbildningen är en andra chans för dessa elever.

Handikappförbunden citerar utredningen:

”För en vuxen som saknar sådana kunskaper som normalt uppnås i grundskolan är studierna på den grundläggande nivån ofta avgörande för att han eller hon ska kunna delta i samhällslivet och etablera sig på arbetsmarknaden.”

Många elever med funktionsnedsättning som inte fullgjort grundskolan har ofta dåliga erfarenheter av brister i grundskolan samt en kränkt självkänsla byggd på bristande respekt för elevens behov. Dessa elever behöver få allt stöd de kan få för att våga pröva att studera vid vuxenutbildning på grundläggande nivå.

Samordnare av pedagogiskt stöd för studerande med funktionsnedsättning

Handikappförbunden instämmer i utredarens slutsats att en samordnare för pedagogiskt stöd för dessa elever skulle vara en stor hjälp för att elever i behov av stöd ska kunna få detta stöd. Handikappförbunden kan dock konstatera att utredningen endast ger tips på hur samordning kan ske. Utredningen ger inte några konkreta förslag.

Handikappförbunden föreslår därför att Skolverket ska ges i uppdrag att uppmana kommunerna att tillsätta en samordnare samt sprida framgångsrika exempel på hur samordning kan organiseras. Handikappförbunden tror att krav på återrapportering eller annan uppföljning kan främja kommunernas arbete med en samordnande funktion.

5.4.4 Stöd från Specialpedagogiska skolmyndigheten (SPSM) Handikappförbunden välkomnar utredningens förslag att

- Specialpedagogiska skolmyndigheten ges i uppdrag att återrapportera till regeringen vilka insatser man har vidtagit och vilka effekter dessa insatser har fått.

6.1 Studie- och yrkesvägledning

Handikappförbunden instämmer i utredningens bedömning att studie- och yrkesvägledningen spelar en viktig roll i att informera den studerande om vilka rättigheter och skyldigheter han eller hon har, samt att detta är en förutsättning för att den studerande ska kunna utöva ett inflytande över sina studier. Det är dock av central betydelse att alla studievägledare har kunskap om olika funktionsnedsättningar och funktionshinderande faktorer så vägledningen kan stödja istället för att stjälpa den enskilde studenten.

Vägledningen måste alltid syfta till att den enskilde ska kunna studera de utbildningar eller ämnen han eller hon själv vill. Den enskildes val får aldrig begränsas av studievägledares ev stereotypa uppfattning om vad som är möjligt.

- Handikappförbunden anser att kunskap om olika funktionsnedsättningar och funktionshinderande faktorer och grundläggande specialpedagogik ska ingå i alla utbildningar för lärare, studie- och yrkesvägledare, personal inom elevhälsovården samt i skolläroverutbildningen. Kompetenshöjande insatser är nödvändigt för att elever med funktionsnedsättning ska få adekvat studie- och yrkesvägledning.
- Handikappförbunden tillstyrker utredningens förslag att kommunernas skyldighet att erbjuda vägledning ska förtydligas när det gäller studier på grundläggande nivå inom komvux och särsvux samt inom SFI.
- Handikappförbunden tillstyrker förslaget att det av skollagen ska framgå att hemkommunen är skyldig att se till att den som avser att påbörja utbildning inom dessa skolformer och på dessa nivåer erbjuds studie- och yrkesvägledning.

6.2 Den individuella studieplanen

Handikappförbunden instämmer i utredningens bedömning att det är viktigt att utveckla såväl kvalitet som användning av individuella studieplaner. Handikappförbunden anser dock att det är viktigt att elevens behov av stöd alltid framgår av dennes individuella studieplan. Att behovet av stöd är dokumenterat bör kunna underlätta situationen oerhört mycket för enskilda elever. Denne kan då visa planen för sina lärare och ingen av dem behöver börja från början med att utreda om och i så fall vilken form av stöd den enskilde behöver. Allt som kan underlätta studiesituationen för elever med funktionsnedsättning som ofta redan stött på svårigheter

inom ramen för grundskolan är viktiga led för att denne ska klara studierna.

- Handikappförbunden tillstyrker förslaget men anser att Skolverket även ska ges i uppdrag att samverka med SPSM.

Med vänlig hälsning

Handikappförbunden

Ingrid Burman
Ordförande